

PREDGOVOR

DRUGOM IZDANJU ENCIKLOPEDIJE JUGOSLAVIJE

Na temelju člana 124. Ustava SFRJ i člana 579. Zakona o udruženom radu, predstavnici Skupštine SFRJ, Skupštine SR Bosne i Hercegovine, Skupštine SR Crne Gore, Sabora SR Hrvatske, Sobraja SR Makedonije, Skupštine SR Slovenije, Skupštine SR Srbije, Skupštine SAP Kosova, Skupštine SAP Vojvodine, kao i Jugoslavenskog leksikografskog zavoda, dana 23. siječnja 1980. godine, u Saboru SR Hrvatske u Zagrebu, potpisali su *Društveni dogovor o izradi i financiranju drugog izdanja Enciklopedije Jugoslavije*. Posrijedi je jedinstven Dogovor na razini SFRJ, tekst kojega donosimo kao prilog Predgovoru drugog izdanja *Enciklopedije Jugoslavije*.

Prvo izdanje *Enciklopedije Jugoslavije* izrađeno je u osam svezaka velikoga enciklopedijskog formata, tiskano latinicom na hrvatskosrpskom odnosno srpskohrvatskom jeziku, a radeno je od 1950. do 1971. Ono je prilog vrijednosnom potvrđivanju baštine i suvremenosti svih jugoslavenskih naroda i narodnosti u njihovu zajedništvu i pojedinačnosti. To je izdanje pridonijelo afirmaciji Jugoslavije, njezinih naroda i narodnosti u svjetskim razmjerima.

Iako je interes za prvo izdanje bio izuzetan, Zavod to nije navelo na pomisao o doštampavanju, već na misao o novome, drugom izdanju, koje bi zabilježilo sve bitne promjene nastale u međuvremenu.

Još su drevni leksikografi — enciklopedisti znali da je usud enciklopedijskih podataka životu nalik: da zastarijevaju, bivaju nadmašeni, da traže drugačija tumačenja, ponikla iz novih spoznaja. Tomu je tako i s prvim izdanjem *Enciklopedije Jugoslavije*. Pa ipak: drugo izdanje niukoliko ne opovrgava prvo. Konceptijsko i programsko stajalište nije izmijenjeno: da se daje marksistički, dakle s naučnom istinom suglasan, prikaz društveno-političkog, kulturnog i privrednog života u jugoslavenskome društvu, na njegovu tlu u prošlosti i sadašnjosti, u stvarnoj osnovi i duhovnoj nadgradnji; da se i dalje sakupljaju svi dokazi o političkoj, kulturnoj i intelektualnoj svijesti o vlastitoj pojavi u prostoru i vremenu; da ta svijest ne ostane ni podvajački raspršena i usitnjena, a ni nenaravno integralistička. *Enciklopedija Jugoslavije* treba da pripomogne jačanju zajedništva i još većoj ravnopravnosti među jugoslavenskim narodima i narodnostima, načelima što ih je utemeljio SKJ na čelu sa Josipom Brozom Titom.

Drugo izdanje uključuje i sadržaje koji stjecajem razvojnih okolnosti nisu mogli biti razrađeni i zastupljeni u cijelosti u prvome. Tu su ponajprije samoupravljanje, pa dalekosežne strukturne mijene jugoslavenskoga društva gdje su ustavnim izmjenama uzakonjeni novi međunacionalni i međurepublički odnosi, osnažen utjecaj udruženoga rada, unaprijeđeni dohodovni odnosi, ojačana općenarodna obrana i društvena samozaštita, zaštita čovjekove okoline. Obraduje se nadalje intenzivan preobražaj u obrazovanju, kulturi, nauci, zdravstvu, osobito u privredi i međunarodnim ekonomskim odnosima. Prikazuje se udjel Jugoslavije u međunarodnim političkim odnosima, posebno u pokretu nesvrstanih, zatim uloga Jugoslavije i SKJ u međunarodnom radničkom i komunističkom pokretu.

Razlozima za drugo izdanje može se pribrojiti i unapređivanje suradnje u političkim, kulturnim i privrednim odnosima naše zemlje, naroda i narodnosti Jugoslavije s drugim zemljama i narodima. To će biti prikazano u tekstovima o odnosima sa svim našim susjedima te sa svim zemljama svijeta s kojima je Jugoslavija intenzivno surađivala ili surađuje.

Drugo izdanje objavljuje se u šest sadržajno identičnih i ravnopravnih izdanja: latiničko i ćiriličko na hrvatskome ili srpskome, odnosno hrvatskome književnom jeziku (za priloge iz SR Hrvatske), na srpskohrvatskome (za priloge iz SR Srbije), na srpskohrvatskome odnosno hrvatskosrpskom ijekavskog izgovora (za priloge iz SR Bosne i Hercegovine) i na srpskohrvatskome ijekavskog izgovora (za priloge iz SR Crne Gore); zatim na makedonskom, slovenskom, albanskom i mađarskom jeziku u po deset svezaka, dok će jedanaesti (dopunski) svezak prikazati bitne promjene nastale u međuvremenu. Ovakva se enciklopedija radi prvi put u našoj historiji i

svaki će čitatelj naći u njoj sve što ga zanima o našem jugoslavenskom zajedništvu u prošlosti i suvremenosti, sve o svojoj republici i pokrajini, o svome narodu i narodnosti, jednako kao i o svakoj drugoj republici i pokrajini, o drugome narodu ili narodnosti. Takva *Enciklopedija Jugoslavije* služiti će još svestranijem upoznavanju i zbližavanju svih naših naroda i narodnosti.

Program drugog izdanja *Enciklopedije Jugoslavije* sadrži posebno dvosveščano izdanje na engleskom jeziku, koje će obuhvatiti sve što je bitno i zajedničko jugoslavenskim narodima i narodnostima. To izdanje omogućit će da svijet dobije više pouzdanih informacija o našoj prošlosti i suvremenoj socijalističkoj Jugoslaviji.

Drugo izdanje sadrži šezdeset i osam enciklopedijskih knjiga standardnog formata, od kojih se prva, latinička, pojavljuje desetak godina nakon izlaska posljednjeg, osmoga sveska prvog izdanja *Enciklopedije Jugoslavije*. Svako od navedenih izdanja sadrži približno petsto i pedeset enciklopedijskih araka sa više od devet stotina tisuća enciklopedijskih redaka i oko petnaest tisuća višebojnih ilustracija (geografske karte, slikovni prilozi, crteži, grafikoni). Drugo izdanje *Enciklopedije Jugoslavije* uređuje se u skladu s najnovijim tehničkim i grafičkim dostignućima.

Programom drugog izdanja *Enciklopedije Jugoslavije* predviđeno je da će se obraditi oko dvadeset i dvije tisuće jedinica. Među njima je više od deset tisuća pojmova, kojima pripadaju i opsežni kompleksni tekstovi, kao što je prikaz SFR Jugoslavije, prikazi republika i pokrajina, naroda i narodnosti. Bit će obrađeno i oko dvanaest tisuća historijskih i suvremenih ličnosti. U makropedijske tekstove uvedeni su »marginalni« naslovi, a u posljednjoj knjizi bit će objavljen indeks; sve to pridonijet će lakšem snalaženju i povećanoj informatičnosti.

Uz Centralnu redakciju, u drugom izdanju djeluje šest republičkih i dvije pokrajinske redakcije, zatim Redakcija za historiju KPJ/SKJ i NOB, Redakcija za vojnu historiju i NOR te Redakcija za zajedničke tekstove. Centralna redakcija organizira i usmjerava stručno-znanstveni rad, djelujući u okviru Jugoslavenskoga leksikografskog zavoda. Pored Savjeta *Enciklopedije Jugoslavije* postoje i savjeti uz republičke, pokrajinske i posebne redakcije. U realizaciji programa drugoga izdanja sudjelovat će nekoliko tisuća suradnika iz svih republika i pokrajina.

Priredivači *Enciklopedije Jugoslavije* suočili su se s tradicionalnim pitanjem enciklopedistike: kako izraziti ukupnost ljudskog iskustva u mikropedijskim, usitnjenim, alfabetski još razloženim tekstovima. Opredijelili su se za takav sistem enciklopedijskih jedinica koji bi trebao ponajbolje i najsvestranije poslužiti toj svrsi. Još jedna tradicionalna dvojba nametnula se u izradi *Enciklopedije*: da li je njezina svrha samo informativna ili i formativna. Priredivači se nadaju da su pripomogli rješavanju i te dileme: svrha je *Enciklopedije Jugoslavije* i spoznajna i odgojna, utemeljena na idealu pripadnika socijalističkoga samoupravnog društva koji neprestance uči i misli kritički.

CENTRALNA REDAKCIJA ENCIKLOPEDIJE JUGOSLAVIJE